

Свети Кипријан Картагински

ЈЕДИНСТВО КАТОЛИЧАНСКЕ^[1] (САБОРНЕ) ЦРКВЕ*

Sveti Kiprijan kartaginski, crkva, sabornost, eklisiologija, pravoslavlje, sveti oci, rana crkva, hriscanstvo, hriscanski,

1. Када нам Господ ради подуке говори: *"Ви сте со земље"* (Мт 5,13), Он нам такође заповеда да у односу на невиност будемо припрости, али исто тако уз једноставност и разборити (Мт 10,16). Ово друго нам више приличи, драга браћо - да се старамо и бринемо, да бдијемо са пажњом у срцу и схватимо замке лукавог непријатеља (Пост 3,1) и да се чувамо. Зар се, у супротном, не би чинило да се показујемо наразумнима управо ми који се обукосмо у Христа,^[2] (Гал. 3,27) који је Премудрост Бога Оца (1 Кор 1,24)? Није, дакле, само гоњење оно чега треба да се плашимо. Треба се бојати и свега онога што неприкривеним нападом јуриша на слуге Божје да их уништи и обори. Лакше је бранити се тамо где је опасност очевидна. Дух се припреми за будућу битку када је непријатељ на видику. Више се морамо бојати и чувати непријатеља који се шуња тајно и под изговором мира обара и прикривено се привлачи - зато се и назива "гмизавацем" или змијом.^[3] А то и јесте његово лукавство – његово прикривено и слепо умеће којим савладава човека. Тако је варао још од почетка света (Пост 3,1-15). Лажним речима је ласкао и немарном лаковерношћу напао неискусну душу. Тако је покушао да нападне и самога Господа (Мт 4,1-11) пришуњавши Му се крадом као да ће поново успети да се лукавством наметне и да превари, али га је Господ прозрео и одбацио. Био је поражен јер га је Христос препознао и разоткрио.

2. Дат нам је пример да се клонимо пута *"старога човека"* (Рим 6,6) и да идемо стопама Христа - Животодавца. На тај начин се неће догодити да поновном неопрезношћу изнова паднемо у замку смрти. Ако, супротно томе, будемо приправни на опасност сачуваћемо свој део у бесмртности коју смо примили.^[4] Бесмртност, међутим, не можемо стећи ако не вршимо заповести Христове јер се тако свлађује и побеђује смрт. Сам Христос нас опомиње и каже: *"Ако желиш ући у живот, држи заповести"* (Мт 19,17). И на другом месту:

"Ви сте пријатељи моји ако творите што вам ја заповедам" (Јн 15,14). О онима који тако чине, каже да су снажни и постојани и да су чврстим темељем на стени утемељени. Постојаном и непоколебљивом снагом учвршћени су против свих светских непогода и олуја. Христос каже: "Сваки дакле, који слуша ове речи моје и извршује их, успоредићу га са човеком мудрим који сазида кућу своју на камену. И удари дажд, и дођоше реке, и дунуше ветрови и навалише на кућу ону, и не паде; Јер беше, утемељена на камену" (Мт 7,24-25). Стога морамо следовати речима Христовим. Дужни смо да учимо и чинимо све што је Он учио и чинио. Уосталом, како може човек да тврди да верује у Христа ако не чини оно што је Христос заповедио да се чини? На темељу чега ће доћи до награде за веру онај ко заиста не жели да врши заповести? Такав мора да посрће и лута и да га односи дух пропасти као што ветар развејава прашину. Такав неће напредовати на путу спасења јер се не држи истине спасоноснога пута.

3. Морамо се чувати, љубљена браћо, не само онога^[5] што отворено и нескривено вара већ и онога што вара лукавством подмукле преваре. Ево шта је веома подмукло и лукаво. Христов долазак је разоткрио и победио противника. Народима је дошла Светлост и дала светлост спасења је засијала људима којима је било потребно оздрављење. Глуви су чули наговештај духовне благодати, слепи су отворили очи према Господу, болесни су задобили оздрављење вечно, хроми су потрчали Цркви. Бистрим гласовима и молитвама моле се неми. Али пошто је непријатељ видео напуштене идоле, као и да је мноштво народа оставило ова места и храмове, смислио је нову превару да под изгледом имена хршћанског обмане оне који нису на опрезу. Пронашао је јереси и расколе, помоћу којих уништава веру, искривљује истину, разбија јединство. Противник оне, које не може да задржи у заблуди старог пута, новом стазом вара и залуђује, грабећи људе из саме Цркве. Такви су умишљали да су већ пришли светлости и да су избегли ноћ света, а противник их због њиховог незнања поново испуњава другим тамама. Такви се називају хришћанима, иако не стоје у Христовом еванђељу нити га врше, као ни закон. Они ходе у тами, а сматрају да имају светлост. Противник им ласка и побеђује их. Он се, по речи Апостола, мења у анђела светлости, приказујући своје слуге као служитеље истине (2 Кор 11,14-15). Али он уместо дана најављује ноћ, уместо спасења пропаст, под плаштом наде очајање, неверје под изгледом вере,

антихриста под Христовим именом. Док лажју (говори) привидне истине, лукаво искривљује истину. А ово предрага браћо бива стога што се не враћају извору истине, не слуша се глава нити се врши наука небеског учења.

4.[6] А ако неко то проучава и испитује, непотребно је дуго истраживање нити су потребни многи докази. С обзиром на уверљивост истине довољно је и само кратко доказивање. Господ се обраћа Петру и каже: *"А у ја теби кажем да си ти Петар, и на томе камену сазидаћу Цркву своју и врата пакла неће је надвладати. И даћу ти кључеве Царства небескога: и што свежеш на земљи биће свезано на небесима; и што разрешиш на земљи биће разрешено на небесима."* (Мт 16, 18-19). (Христос) гради Цркву на једноме (темељу). Након свога васкрсења Он свим Апостолима даје исту власт и каже: *"Као што је Отац послао мене, и ја шаљем вас. Примите Дух Свети! Којима опростите грехе опраштају им се; и којима задржите задржани су."* (Јн 20, 21-23). Ипак, како би показао јединство, одредио је својом влашћу да извор тог јединства буде у једноме.[7] Свакако да су и други Апостоли били исто што и Петар, и да су једнако суделовали у части и власти; али корист почиње од јединства. Да је Црква једна Дух Свети у *Песми над песмама* устима Господњим означава ту једну Цркву и говори: *"Једна је голубица моја - моја савршена. Једна је у своје мајке, изабраница родитељице своје"* (Пјес 6, 8). Да ли онај ко не чува ово јединство Цркве сматра да чува веру? Да ли онај ко се противи и одупире Цркви верује да је у Цркви, када и блажени апостол Павле то исто учи, указујући на тајну јединства када каже: *"Једно тело, један Дух, као што сте и позвани у једну наду... један Господ, једна вера, једно крштење, један Бог..."* (Еф 4, 4-6)

5. Јединство смо дужни да чврсто држимо и штитимо а више од свих то морамо да чинимо ми епископи који смо на челу Цркве. На тај начин доказујемо да је само епископство једно и нераздељиво. Нико нека лажју не руши богатство. Нека нико неверном преваром не искривљује истиниту веру. Епископство је једно, појединац у њему има део јер има све (*episcopatus unus est, cuius a singulis in solidum pars tenetur*). Црква је једна. Само се умножавањем све више повећава с обзиром на мноштво. И сунце има мноштво зрака, али је једна светлост и као што на стаблу има много грана, а ипак је то једно дрво јаким кореном укорењено. Када више потока потече из једног извора, у извору имају своје јединство, иако се чини да се изобилје превеликога

богатства расипа на мноштвеност. Покушај да одвојиш сунчев зрак од сунца - јединство не допушта деобу светлости. Ако се сломи грана дрвета, из онога што је сломљено неће моћи да проклија. Одсеци поток од извора и рукавац ће пресушити. Тако и Црква обасјана светлошћу Господњом, распростире своје зраке по целом свету, а јединство тела се не цепа. Обиљем плодности шири своје гране по читавој земљи. Из свега тога има мноштво потока који теку широко, али је и поред тога један извор и једно врело. Једна је мајка богата плодним успесима. Из њеног крила се рађамо, њеним млеком се хранимо и њеним Духом живимо.

6. Заручница Христова не може да учини прељубу, она је целомудрена и девствена. Има само један дом и чистом стидљивошћу чува неокаљаност једне ложнице спасавајући нас за Бога. Синове које је родила обележава за Царство. Онај ко се одели од Цркве, сједињује се с прељубницом и постаје туђ за обећања која су дата Цркви. Награде Христове неће добити ко напусти Цркву Христову. Такав је старнац, безбожник и противник. Не може имати Бога за Оца онај коме Црква није мајка. Онај ко је побегао, био је изван Ноеве барке. Ко је био напољу и изван Цркве, побегао је. Господ нас опомиње и каже: *"Ко није са мном, против мене је. И ко са мном не сакупља, расипа"* (Мт 12,30). Онај ко нарушава Христов мир и слогу, делује против Христа. Ко се мимо Цркве сабира, расипа Цркву Христову. Господ каже: *"Ја и Отац једно смо"* (Јн 10,30). И још је написано о Оцу и Сину и Духу Светоме: *"И Тројица су једно"* (1 Јн 5,7). И онда како неко може да верује да се то јединство које извире из божанске чврстине и које је тесно везано с небеским тајнама може у Цркви разорити и раздвојити раздвајањем због супротних жеља? Ко се не држи тога јединства, не врши закон Божји, не чува веру у Оца и Сина. Такав се не држи ни живота ни спасења.[8]

7. Тајна јединства и тај вез слоге која је неподељиво и уско везана показује се када се у еванђељу хаљина Господа Исуса Христа уопште не дели и не кида већ се, пошто су бацили коцку за хаљину Христову да би изабрало ко ће је обући, добија цела па се зато неоштећена и неподељена поседује. Божанско Писмо говори и каже: *"А долама не беше шивена него изаткана изједна. Онда рекоше међу собом : Да је не деремо, него да бацимо коцку за њу коме ће припасти"* (Јн 19,23-24). Христос је носио јединство које долази "с више" (Јн 19,23) - с неба и од Оца. Онај који прими и има ово јединство, никако

га не може раскинути. Оно (јединство) је једном непроменљиво стакло савршену и јаку чврстину. Христову одећу не може имати онај ко разделяје и комада Христову Цркву. Када је Соломон умро, поделило се његово царство и народ. Пророк Ахија, изашавши у поље у сусрет цару Јеровоаму, раздра своје одело на девет делова и рече: *"Узми за себе десет делова јер овако каже Господ: Ево из руке Соломонове одузимам царство. Теби ћу дати десет жезала. Два ће жезла бити за њега због слуге мога Давида и због града Јерусалема који одабрах да тамо ставим своје име"* (1 Цар 11,31-36). Када се, дакле, дванаест израелских племена поделише, пророк Ахија покида своје одело. Христов народ, се међутим не може разделити. Зато ни Христову доламу која је изаткана и тесно збијена не поделише они који су је имали. То што је остала неподељена, сједињена и спојена, истиче уску слогу нашега народа, нас који се *"у Христа обукосмо"* (Гал 3,27). Јединство Цркве исказује се и тајном одеће.

8. Ко је дакле, тако покварен и тако неверан и тако безуман од махнитости свађе па помишља да може да развргне, или се усуђује да разара, Божје јединство, Господњу хаљину, Цркву Христову? Сам Христос у своме еванђељу опомиње и учи говорећи: *"И биће једно стадо и један пастир"* (Јн 10,16). И како онда неко мисли да на истом месту може бити много пастира или много стада?! Тако нам и Апостол Павле усађује исто јединство. Моли, подстиче и говори: *"Молим вас, пак, браћо, именом Господа нашега Исуса Христа да сви исто говорите, и да не буду међу вама раздори, него да будете утврђени у истом разуму и у истој мисли"* (1 Кор 1,10). И опет говори: *"подносећи један другог у љубави, старајући се да чувате јединство Духа свезом мира"* (Еф 4,2-3). Зар мислиш да може да опстане и живи онај ко отпадне од Цркве и себи начини друге столице и различита пребивалишта? Рави, која била пралик Цркве – било је казано: *"К себи, у свој дом, прикупи оца свога, и мајку своју, и браћу своју и сву кућу свога оца. Ко пређе праг дома твога биће напољу и сам ће себи бити кривац"* (ИНав 2,18-19) И Пасха садржи исту тајну у заповести о изласку. Заповеђено је да се јагње што се коље као пралик Христов у једној кући једе. Бог каже: *"Нека се у једној кући поједе. Не избацујте месо ван куће"* (Изл 12,46). Тело Христово и евхаристија не могу се избацити напоље. Верни немају другог дома осим једине Цркве. Тај дом, тј. гостионицу једномислености Дух Свети показује и најављује када у Псалмима

говори: *"Бог даје да једномислени бораве у дому"* (Пс 67,7). У Христовој Цркви бораве једномислени. Они који су јединствени и прости могу устрајати.

9. Стога је и Дух Свети дошао *"као голуб"* (Лк 3,22). Голуб је проста и радосна животиња. Жуч га не чини горким, не уједа љутито, нити раздире канџама. Голуб воли људске насеобине. Он уме да припада једном дому. Када се голубови паре, заједнички подижу младе а када лете, лете у јату. Живот проводе у заједници. Слогу мира показују пољупцем у уста. У свему извршавају закон једномислености. Ту једномисленост треба видети у Цркви и ту љубав имати. Љубав према браћи мора се угледати на голубове. Кротост и благост нека се изједначе с јагањцима и овцама. Има ли места у хршћанском срцу за вучје дивљаштво, пасји бес, смртоносни отров змије и крвожедност осталих звери? Треба бити задовољан када се такви одвоје од Цркве да својом бесном и отровном zarazом не ухвате Христове голубе и овце. Не може се помешати нити сјединити горко са слатко, тама и светлост, киша с ведрином, рат с миром, с плодношћу неплодност, с изворима суша, с тишином олуја. Нико нека не помисли да се они који су добри могу оделити од Цркве. Пшенично зрно ветар не може да дохвати. Стабло које има снажан корен олуја на може да обори. Олуја носи (само) безвредну пlevу. Када дуне јак ветар слаба стабла се савијају. Апостол Јован такве проклиње и напада говорећи: *"Од нас изиђоше, али не беху од нас; јер да беху од нас, остали би са нама"* (1 Јн 2,19).

10. Јерси су често настајале и настају јер покварени ум нема мира и неверни расколник не држи се јединства. Господ допушта и трпи да се лажна учења појављују јер остаје на снази расуђивање сопственом слободом. Када разликовање истине од лажи испита наша срца и умове, у јасном светлу заблиста целовита вера оних који су искушани. Унапред нас упозорава Дух Свети када преко апостола говори: *"Јер треба и подвајања да буду међу вама, да се покажу који су постојани међу вама"* (1 Кор 11,19). На тај начин се верни испитују а неверници бивају разоткривени. И тако се раздељују душе праведних од неправедних и пре дана Суда, одваја се кукољ од жита. Зато, између осталог, долазе они који се без божанске воље постављају за настојатеље (епископе) код неразборитих присталица. Постављају се за Предстојатеље без икаквог законитог рукоположења. Присвајају себи звање епископа, иако им епископство нико није (пре)дао. У Псалмима Дух Свети такве означава као људе који седе на столици куге. Они су губа и помор вере, надвладавају

змијским језиком и вешти су у кварењу истине. Бљују из уста смртоносне отрове (Пс 1,1). Реч њихова као жива рана разједа око себе (2 Тим 2,17). Њихови списи уливају смртоносни отров у срца и душе свакога.

11. Против таквих људи Господ виче, заустављајући и одвраћајући од њих народ свој који лута. Говори: *"не слушајте шта говоре лажни пророци. Варају их виђења њиховог срца. Говоре, али не из Господњих уста. Зборе онима који одбацују реч Божју: мир ће бити с вама и свима који ходе по властитим жељама. Нинакога ко је у заблуди срца свога неће доћи зла. Њима нисам говорио, а ипак су прорицали. Да су остали код мога савета и послушали речи моје и да су научили мој народ, обратио бих и њих од њихових злих мисли"* (Јер 23, 16-17.21-22). Исте те Господ поново означава и наводи када каже: *"Оставише ме - извор живе воде. Себи ископаше слабе зденце који не могу држати воду"* (Јер 2,13). Пошто не може бити другог крштења осим оног једнога, они умишљају да се крсте (тј. да имају Тајну крштења). Извор живота су напустили а обећавају благодат животодавне и спасоносне воде.^[9] Тамо се (приликом јеретичког крштења) људи не перу већ уствари блате. Греси се не опраштају него се гомилају. Такво рођење не рађа децу Божију већ ђавољу. Лажју рођени, не разумеју обећање истине. Пошто су од невере произашли, губе благодат вере и не могу достићи заслугу мира они који мир Господњи раскидоше махнутошћу неслоге.

12. Нека се нико не вара погрешним тумачењем оног што је Господ казао: *"где су два или три сабрана у име моје, онде сам и ја међу њима"* (Мт 18,20). Они лажни тумачи који кваре еванђеље то наводе, а прећуткују оно што је претходно казано. Наводе један део док други лукаво прикривају. Као што су сами одсечени од Цркве, тако одсецају и смисао овог стиха. Када је Господ својим ученицима на срце стављао једномислије и мир, рекао је: *"Заиста вам кажем: ако се два од вас сложе на земљи, у било којој ствари за коју се узмоле даће им Отац мој који је на небесима. Јер где су два или три сабрана у име моје, онде сам и ја међу њима"* (Мт 18,19-20). Господ показује да се не даје више множини него простодушности оних који моле. Вели: *"ако се два од вас сложе на земљи [...]"*. Раније је истакао једномисленост и ставио је испред свега слогу мира, непрекидно и истрајано учећи да се морамо слагати. Али како се може с неким слагати, онај ко није сложан са самим телом Цркве и са свом браћом? Како се два или три могу састати у Христово име ако су одељени од

Христа и његовог еванђеља? Јер нисмо ми отишли од њих него они од нас. Јереси и расколи настали су касније. Када, дакле, стварају за себе одељене скупштине, напуштају врело и извор истине. Док Господ говори о својој Цркви и говори онима који су у Цркви, да ако буду сложни, ако се буду по његовој вољи и заповести једномислено молили, чак и ако се скупе само два или три, могу измолити од Божјега величанства оно што траже. Јер каже: *"где су два или три сабрана у име моје, онде сам и ја међу њима"*. Он је са простима и мирнима, са онима који се боје Бога и врше заповести Његове. Господ каже да је са њима, иако су [само] двојица или тројица. Тако је било и са тројицом младића у огњеној пећи (Дан 3,1-17). Пошто су пред Богом били смирени и међусобно сложни, освежавао их је росом усред огња који их је окруживао. Био је тако и уз двојицу Апостола затворених у тамници јер су били смирени и једномислени. Отворивши врата тамнице, опет их је довео на трг да пренесу народу реч коју су верно проповедали (Да 5,19). У заповести своје, дакле, ставља и говори: *"где су два или три сабрана у име моје, онде сам и ја међу њима"*. Али не одваја тиме људе од Цркве Онај који је Цркву установио и Који је твори. Он невернима замера неслогу, а својом речју вернима препоручује мир, учећи нас да је боље бити с двојицом или тројицом који се моле једномислено него с бројним расколницима. Такође показује да се више постиже сложном молитвом неколицине, него нескладном молитвом многих.

13. Из тог разлога када је дао правило молитве, рекао је и ово: *"И кад стојите на молитви, праштајте ако што имате против кога; да и Отац ваш који је на небесима опрости вама сагрешења ваша "* (Мк 11,25). А онога који у неслози приступа жртви са олтара позива и заповеда му да се прво измири са братом па да се затим врати с миром и принесе Богу жртву (Мт 5,23). Јер Каинове жртве Бог није ни погледао (Пост 4,5) јер није могао да живи у миру са Богом онај ко није имао са братом мир због неслоге и зависти. Какав мир обећавају себи они који су браћи непријатељи? Које жртве приносе они који свештеницима завиде? Када се окупљају сматрају да је Христос са њима, а окупљају се ван Цркве Христове?!

14. Такви, ако пострадају и док исповедају Име (Христово) (ништа има не помаже), (јер) та се љага не може спрати ни крвљу. Тежак је и неопростив грех раскола и он се не може очистити ни мучеништвом. Не може да буде мученик (*сведок – мартир*) онај ко није у Цркви нити може доћи у Царство

(Божије) онај ко напусти ону (Цркву) која ће тамо царевати. Христос нам је дао мир и заповест да будемо сложни и једномислени. Заповедио је да имамо неоскврњену и непорочну свезу љубави и пажње. Онај ко није љубио браћу не може бити мученик. То и апостол Павле сведочи када каже: *"И ако имам сву веру да и горе премештам, а љубави немам ништа сам. И ако раздам све имање своје, и ако предам тело своје да се сажеже, а љубави немам, ништа ми не користи. Љубав дуго трпи, благотворна је, љубав не завиди, љубав се не горди, не надима се, не чини што не пристоји, не тражи своје, не раздражује се, не мисли о злу. Све сноси, свему се нада, све трпи. Љубав никада не престаје..."* (1 Кор 13,2-5,7-8). Рече: *"Љубав никада не престаје."* Христос је рекао: *"Ово је заповест моја – да љубите једни друге као што ја вас љубим"* (Јн 15,12). Не може достићи (Царство) онај ко је нарушио љубав Христову неверним расколом. Онај ко љубави нема, ни Бога нема. Ово је реч блаженога Апостола Јована: *"Бог је љубав, и који пребива у љубави, у Богу пребива и Бог у њему"* (1 Јн 4,16). Не могу са Богом остати они који нису хтели да буду истог ума у Цркви Божјој. Чак и да изгоре у огњу и живот свој положиле предани огњу или бачени пред звери, то неће бити венац вере већ казна за неверје. То неће бити славни свршетак у сили вере већ разорење очаја. Такав може да буде погубљен, али овенчан не може бити. Представља се као хришћанин на исти начин као што и ђаво често лажно представља да је Христос. Сам Господ опомиње унапред и каже: *"Многи ће доћи у моје име говорећи: ја сам (Христос). И многе ће преварити"* (Мк 13,6). Као што ђаво није Христос, иако вара Његовим именом, тако не може да буде хришћанин онај ко не остане у истини вере и еванђеља Христовог.

15. Прорицати, изгонити нечисте духове и чинити на земљи велика дела, свакако је чудесно и племенито. Царство небеско ипак не достиже онај ко се у свему томе затекне ако не пази на прави и праведни пут. Господ објављује и каже: *"Многи ће ми рећи у онај дан: Господе, Господе, нисмо ли у име твоје пророковали, и твојим именом демоне изгонили, и твојим именом чудеса многа творили? И тада ћу им јавно казати: Никада вас нисам знао; идите од мене ви који чините безакоње"* (Мт 7,22-23). Праведност је потребна да би неко могао да заслужи награду од Бога као судије. Морамо се покоравати заповестима и опоменама Божјим да би добили награду за наше заслуге. Кратко и сажето Господ у еванђељу износи пут наше наде и вере, и говори:

"Господ Бог наш је Господ једини; И љуби Господа Бога свога свим срцем својим и свом душом својом, и свим умом својим, и свом снагом својом. Ово је прва заповест. И друга ја као и ова: Љуби ближњега својега као самога себе. На ове две заповести висе сав Закон и пророци" (Мк 12,29-30). Поучавао је (Христос) у исто време и јединству и љубави. Сав Закон и пророке укључио је у ове две заповести. Али које то јединство чува и какву љубав има онај ко чини раздор у Цркви и који је бесан махнитошћу неслоге те стога руши веру, квари мир, расипа љубав и бешчасти Тајну (евхаристије)?

16. Већ је раније почело ово зло, верна браћо, али је тек сада израсао његов погубни плод. Све се више уздиже и узимају маха смртоносне и отровне јереси покварености и раскола. Јер тако мора да се догодити на крају света. Прорекао је и наговестио преко Апостола Дух Свети и опоменуо, рекавши: *"Али ово знај да ће у последње дане настати тешка времена. Јер ће људи бити самољубиви, среброљубиви, хвалисави, гордељивци, хулници, непослушни родитељима, неблагодарни, непобожни, безосећајни, непомирљиви, клеветници, неуздржљиви, сурови, недоброљубиви, издајници, напрасити, надувени, више сластољубиви него богољубиви, који имају изглед побожности а њезине силе су се одрекли. И клони се ових. Јер су од ових они који се увлаче у куће и заводе жене које су натоварене гресима и вођене различитим пожудама. Које се свагда уче, и никад не могу да дођу до познања истине. Као што се Јаније и Јамврије противише Мојсију, тако се и ови противе истини, људи изопаченога ума, непоуздани у вери. Али неће више напредовати; јер ће њихово безумље постати очигледно свима, као што се десило и са онима"* (2Тим 3,1-9). Обистињује се све што је проречено. будући да се крај света већ примиче и већ је наступио, што доказују и људи и времена. Уз бес непријатеља све више и више уништава заблуда, глупост уздиже, завист распирује, себичност заслепљује, непобожност квари, понос надима, неслога распаљује, гнев упропашћује.

17. Нека нас ипак прекомерно и нагло неверништво (отпадништво) многих не погађа или узнемирава, већ нака рађе ојача наша вера јер се обистињује оно што је наговештено. Јер као што су неки су постали овакви како је раније казано, нека се тако остала браћа чувају таквих, јер је и то раније предсказано када нас Господ подучава и говори: *"Али ви се чувајте; ево све сам вам казао унапред"* (Мк 13,23). Молим вас браћо, избегавајте, такве људе,

и као смртну заразу одагнајте од себе и својих ушију обесне разговоре. Као што је написано: "огради своје уши трњем и не слушај језик безбожног" (Сир 28,24).[10] И опет: "*Зли разговори кваре добре обичаје*" (1 Кор 15,33). Господнас учи и опомиње да се клонимо таквих, говорећи : "*Слепи су вођи слепима. А слеп слепога ако води, оба ће у јаму пасти*" (Мт 15,14) Од свакога ко се одвојио од Цркве морамо се окренути и побећи. Такав је покварен и грешни, сам себе осуђујући (Тит 3,11). Да ли мисли да има Христа онај ко ради против Христових свештеника те се одваја од заједништва са његовим свештенством и народом? Такав носи оружје против Цркве и бори се против Божје одредбе. Тај је противник олтара, буни се против жртве Христове, неверан је уместо да је веран, светован у односу на веру, непокорни слуга, безбожни син, непријатељски брат који презревши епископе и оставивши свештенике Божје, усуђује се да подигне други жртвеник да обавља другу молитву речима за које није добио овлашћење, оскнављујући истину Господњу лажним жртвама, не знајући да онога ко се противи Божијем поретку кажњава чека божанска казна.

18. Тако су Кора, Датан и Авирон, који покушали да присвоје право на жртвовање противећи се Мојсију и Арону, одмах били кажњени за своје покушаје. Земља је, сломивши своје везе, отворила дубоку провалију, и процеп који је повлачио земљу прогутао је људе док су живи стајали. Није међутим, гнев озлојеђеног Бога ошинуо само оне који су били вође; исто тако је и осталу двестопедесеторицу као судеонике и сараднике истог лудила, повезане са њима у смелости - спалио огањ који од Бога излази осветом која није чекала. Тако опомиње и показује да је противно Богу све што су непоштени покушали. Хтели су људском вољом да униште Божје устројење (Бр 16,1-35) делајући против Бога. Тако је било и с царем Осирјом који је узевши у своје руке кадионицу, приграбио на силу за себе жртву, противно Божијем закону. Одупрео му се свештеник Азарија, али он није хтео да послуша нити да одустане, па је био посрамљен гневом Божјим и на челу упрљан лепром. Зато што је увредио Господа, обележен је на ономе делу тела где знак добијају они који Богу угоде (2 Днев 26,16-23). И Аронови су синови, који су на олтар ставили туђ огањ како Господ није заповедио, истога тренутка уморени пред лицем Господа осветника (Лев 10,1).

19. Овима које смо поменули, свакако следују и њихов удео наслеђују они који презиру предање Божје, и трагају за страним учењима уводећи установе које људи смислише. У своме еванђељу напада их и прекорева Господ, рекавши: "*укидате заповијест Божију да своје предање сачувате!*" (Мк 7,9). Изгледа да је овај злочин већи од онога који су починили пали^[11], јер ови, пошто су то учинили, раскајаше се за грех свој, и умољавају Бога својим трудом. Док ови (пали) траже и моле Цркву, ови јој се противе. Код палих се може говорити о примораности, док расколници слободном вољом остају у злоделу. Ко је пао, себи је нанео штету, док је онај који је посегнуо за јереси или расколом, многе завео и са собом повукао. У првом случају нанесена је штета једној души, а у другоме су многи доведени у опасност. Овај што је пао, разуме да је погрешио па зато запомаже и плаче, док се расколник горди у своме греху, мислећи о себи добро у својим преступима. Такав одваја синове од мајке и овце мами од пастира, уништавајући Тајне Божије. Онај који је отпао (приликом гоњења) сагрешио је једном, а овај греша непрестано. На концу, онај који је отпао (улед гоњења) може касније да задобије мучеништво, и да стекне обећано Царство, док овај (= расколник) ако буде убијен изван Цркве, не може допрети до награда Цркве.

20. Нико нека се љубљена браћо не чуди, што су неки и од исповедника^[12] пошли за таквима. Неки од њих зато веома безбожно и тешко греше, пошто исповедништво вере никога не чини недоступним за замке ђавола. Исповедник који борави у свету није својим исповедништвом заштићен трајном сигурношћу против искушења, погиблии, напада и насртаја својствених свету. Јер када не би тако било, никада код исповедника не бисмо видели преваре, телесности и прељубе које код неких видимо те плачемо и тугујемо. Ма какав да је дотични исповедник, није од Соломона ни већи ни бољи ни Богу милији. А ипак је и Саломон само дотле док је ишао стазама Господњим имао благодат коју је стекао од Господа, а када је напустио пут Господњи, изгубио је и благодат Његову (1 Цар 11,9). Зато је написано: "*држи што имаш, да нико не узме вијенца твога*" (Отк 3,11). Господ свакако не би претио одузимањем венца праведности, када и круна не би нужно нестајала пошто нестане праведности.

21. Исповедништво вере је тек почетак прослављења и још увек није заслужени венац. Оно не даје савршено прослављење већ представља почетак

достојанства. Написано је: *"Ко претрпи до краја, спашће се"* (Мт 10,22). Све оно што је пре краја само је степен којим се узлази до циља спасења, а није крај којим се заузима врхунац врха. Ако је неко исповедник, након исповедништва је погибао још већа јер је непријатељ (= ђаво) још више изазван. Ако је неко тај који је признао (Христа) тим више морао да слуша еванђеље Господње, по коме је од Господа и задобио славу. Господ каже: *"А од свакога коме је много дано, много ће се и тражити: а коме је повјерено много, од њега ће се више искати"* (Лк 12,48). Нека због примера исповедника нико не пропадне. Нека се нико не поведе за лошим примером исповедника и тако се научи неправедности, бахатости, неверовању. Ако је неко исповедник нека буде смирен и мирољубив, нека буде скроман у ономе што је до њега. Онај ко се назива исповедником Христовим, нека следије Христа кога исповеда. Христос је рекао: *"сваки који себе узвисије понизиће се, а који себе понизије узвисиће се."* (Лк 18,14). И Господа (= Христа) је узвисио Отац, иако се будући Реч, Сила и Премудрост Бога Оца био понизио (Фил 2,8.9) на земљи. Зар би могао да воли гордост Онај који нам је у своје закону заповедио смиреност, а и сам је од Оца као награду за смиреност примио *"име које је изнад свакога имена"* (Фил 2,9)?! Христовим исповедником се неко може назвати само ако се касније због њега не проклиње господство Христово и достојанство. Језик који је *"признао Христа"* (Фил 2,11) нека не клевете. Нека не буде немиран, нека бучно не изговара препирања и свађе. Нека после речи хвале не бљује змијске отрове против браће и свештеника Божјих. Уосталом, ако исповедник накнадно постане кривац и вредан презира, ако своје исповедање вере поквареним животом сведе нинашта, ако укаља живот свој срамном ругобом, ако на крају остави и Цркву у којој је постао исповедник и тако разори слогу јединства и ранију веру замени каснијим неверовањем, (такав) не може да умисли да због раније исказане вере одабран за награду славе, пошто су из његових поступака пре произишли разлози за казне.

22. Господ је за апостола изабрао и Јуду (Лк 6,16) који Га је ипак касније издао. И поред свег тога чврстина и вера осталих апостола није нестала зато што је издајник Јуда напустио њихову заједницу. На исти начин ни ми овде не потамњујемо светлост исповедника због тога што је код неких од њих вера пресахла. У својој посланици блажени Апостол каже: *"Јер шта ако неки не вјероваше? Зар ће њихово невјеровање вјеру Божију укинути? Никако! Него,*

нека је Бог истинит, а човек је сваки лажа" (Рим 3,3-4). Већи и бољи део исповедника стоји у снази своје вере, у истини закона и учења Господњег. Не отуђују се од мира са Црквом они који памте да су у Цркви задобили Божију благодат. Шта више задобијају већу славу за своју веру јер се одвајају од неверовања оних са којима су били повезани заједничким исповедништвом. На тај начин су се суздржали од болести злих дела. Такви су уистину просветљени светлом еванђеља. Прожети су чистим и сјајним светлом Господњим. Они су достојни похвале због тога што чувају мир Христов у истој мери као и због тога што су издржали нападе нечастивог.

23. Желим, љубљена браћо, светујем и подстичем да ако је могуће, нико од браће не пропадне. Нека радосна мати (= Црква) сачува у своме крилу једно тело народа у сагласју. Уколико се ипак догоди да поједине творце и вође раскола који устрајавају у свом слепом и тврдокорном безумљу добар савет не врати на пут спасења, барем се ви остали, који сте због своје простоте заведени у заблуду или сте преварени каквом замком лукавога, ослободите сопствених окова. Свој пут изгубљених ослободите заблуда, спознавши исправни пут стазе небеске. Апостол сведочи говорећи: *"Заповиједамо вам пак, браћо, у име Господа нашега Исуса Христа, да се клоните од свакога брата који живи неуредно, а не по предању које примише од нас"* (2 Сол 3,6). И опет вели: *"Нико да вас не заварава празним ријечима; јер због тога долази гњев Божији на синове противљења. Не будите, дакле, саучесници њихови."* (Еф 5,6-7). Потребно је уклонити се од оних који греше, чак од њих треба побећи. На тај начин се нећемо везати за оне који се зло владају нити ћемо кренути путовима заблуде и злих дела. Тако нећемо скренути с правца правога пута нити ћемо сами запасти у исто неваљалство. Бог је један и један је Христос, и једна је Црква његова, и вера је једна, и један је народ сједињен споном слоге у суштинско јединство тела. Немогуће је уништити јединство, нити је могуће и једно тело раставити раздвајањем зглобова, нити се насилним кидањем утробе може раставити на делове. Оно што се откине од материце, не може више да живи за себе нити може да дише, него губи саму суштину спасења

24. Дух нас Свети опомиње говорећи: *"Који је човек који жели живота, који љуби да види дане добре? Уздржи језик свој од зла и уста твоја да не говоре лаж. Уклони се од зла и чини добро, тражи мира и иди за њим "* (Пс 33,13-14).^[13] Онај ко је син мира мора да тражи и да следује миру. Онај ко

уозна и заволи свезу љубави дужан је да суздржи свој језик од зла неслоге. Господ је, када је био већ сасвим близу страдању, додао и следеће својим божанским и спасоносним заповестима: *"Мир вам остављам, мир свој дајем вам"* (Јн 14,27). Ово наслеђе нам је даровао. Све своје дарове и обећања, дао је за служење миру. Ако смо Христови наследници, потребно је да останемо у миру Христовом. Ако смо синови Божји, морамо бити љубитељи мира. Речено је: *"Блажени миротворци јер ће се синови Божји назвати"* (Мт 5,9). Синови Божји треба да буду мирољубиви, благи у срцу, једноставни у говору, сложни у осећању, међу собом верно сједињени најтешњим везама.

25. Некада у доба апостола владало такво јединство. Нови народ верујућих вршио је заповести Господње и тако извршавао Његову љубав. Писмо то доказује када говори: *"А у народа који повјерова бјеше једно срце и једна душа"* (Да 4,32). И опет: *"Ови сви бијаху истрајно и једнодушно на молитви и мољењу, са женама и са Маријом матером Исусовом и са браћом његовом."* (Да 1,14). Због тога је њихова молитва имала успеха. Због тога су са сигурношћу могли да измоле оно што су тражили од милосрђа Божијег.

26. У нама се пак тако смањила једнодушност да је ослабила и ширина деловања. У оно доба су продавали куће и земље (Дј 2,45) а благо су сабирали на небесима (Мт 6, 20). Пред ноге апостола ствљали су своје зараде да се дају онима којима је било потребно (Да 4, 34), а ми данас од свога иметка не дајемо ни десетину. Господ нам заповеда да продамо оно што имамо (Лк 12, 33), а ми рађе купујемо и увећавамо. Сила вере у нама толико је изгубила на снази! На исти начин је и снага код верника ослабила! Зато, имајући наше време у виду, Господ у своје еванђељу говори: *"Када дође Син човечји, хоће ли наћи вере на земљи"* (Лк 18, 8)?! И видимо да се обистињује оно што је Господ прорекао. Нема више никакве вере у страх Господњи, у закон праведности, у љубав, у дело. Нико се не боји онога што ће доћи. Нико не води рачуна о дану Господњем, о гневу Божијем, будућим мукама за неверне и утврђене вечне патње за њих. Свега тога би се бојали када би веровали. Али пошто не верујемо, ни не бојимо се. Када би веровали, и чували би се, а када би се чували, томе би и избегли.

27. Љубљена браћо, подстичимо једни друге колико можемо. Прекинемо сан древне спорости. Бдијмо опслужујући и вршећи заповести Господње. Будимо онакви какви морамо бити по заповести Његовој када каже:

"Нека буду бедра ваша опасана и свјетилъке запаљене. А ви слични људима који чекају господара својега, када ће се вратити са свадбе да му, чим дође и куцне, одмах отворе. Благо слугама оним које господар дошавши нађе будне. Заиста вам кажем да ће се опасати, и посадиће их, и приступиће те ће им служити." (Лк 12,35-37). Треба да будемо опасани да нас у дан доласка када дође не затекне неспремне и сметене. Нека светлост наша гори и блиста у "добрим дјелима" (Мт 5,16). На тај начин ће нас нас из таме овога света довести светлу вечнога сјаја. Свагда очекујмо, са сваком бригом и пажњом, изненадни долазак Господњи. Када покуца, нека се расани вера наша која ће од Господа примити награду за бдења. Ако сачувамо ове наредбе и ако се задрже ове опомене и заповести, ђаво нас не може изненадити и преварити као оне који су заспали. И ми ћемо, као будне слуге, царевати са Христом.

превео: мр Александар Ђаковац

НАПОМЕНЕ:

[1] Према постојећим рукописима не може се са сигурношћу утврдити да ли је реч "*catholicae*" (католичанска) аутентична. Ипак, само мањи број нема овај израз док га остали имају. Пошто је у 2. веку на Западу овај израз био већ одомаћен, могуће је сложити се са Н. Janssen-ом, *Kultur und Sprache. Zur Geschichte der alten Kirche in Spiegel der Sprachenwicklung von Tertulian bis Cyprian, Latines christina primaeva. Studia ad sermonem latinum pertinentia*, No 8, 1938, p. 18, ff. 2. о његовој аутентичности. (Све напомене су преводиоачеве).

* Оригинални текст: G. Hartel, St. Cypriani, *De catholicae Ecclesiae unitate*, CSEL, III, 1, 209-233.

Ово дело је написано приликом шизме Новатианове, током 251. године, са намером да Картагињане, који према њему нису били непријатељски расположени, одврати од њега.

Новатијан је био веома угледан презвитер у Риму. Написао је спис о *Светој Тројици*, који представља прво богословско дело написано у Риму на латинском језику.

Његов спор са Кипријаном избио је по питању *палих*, тј. оних који су се одрекли Христа приликом гоњења. Новатијан је тражио да Црква такве уопште не прима у општење без обзира на покајање које они произносе, док је Кипријан имао много блажи став и допуштао је поновно општење палих уз одређене мере покајања. Након избора папе Корнелија, Новатијан се проглашава за антипапу и тако улази у раскол са римском Црквом. На основу овога кипријан га изоштава из Црквене заједнице. Овај трактат је уперен управо против њега и неких презвитера који су му се приконили.

Проблем раскола овде се третира на врло озбиљан начин. Раскол је нарушавање јединства Цркве које је од суштинске важности за спасење верних. Циљ Кипријановог писања био је дакле чисто сотериолошки а не полемички. Такође, он није имао намеру да изведе једну свеобухватно еклесиолошко учење. Овај спис је продукт преке потребе за очувањем јединства у конкретној Картагинској Цркви. Међутим, он такође представља једно од најважнијих сведочења о свести и схватању Цркве у древном хришћанству, и у том смислу представља прворазредни споменик.

[2] Овде Св. Кипријан јасно алудира на крштење, које је одувек сматрано као приступање евхаристиској заједници - Цркви.

[3] *Serpens* - змија или гмизавац, од глагола *serpo* - гмизати, милети.

[4] Ово "*примање бесмртности*" односи се на малочас поменуто крштење. Уласком у евхаристиску заједницу = Цркву, остварује се надилажење могућности створене природе, односно бесмртност.

[5] Мисли се на ђавола.

[6] У односу на овај одељак, до броја 5, у науци су подељена мишљења по питању његове аутентичности. Један број научника сматра да је реч о каснијој интерполацији, док други имају мишљење да је сам Кипријан написао две верзије свог списка. Неки опет сматрају да је текст са овим поглављем аутентичан, а да је друга верзија - без њега - настала касније, те да је овај део избачен од стране неког Кипријановог присталице током спора о крштењу јеретика а у жељи да умањи значај става римске Цркве. Опширније о овој теми вид. J. Quasten, *Patrologia*, p. 584-585, B Altaner, Stuiber, *Patrologia*, 1966, 175, M. Bevenot, *Sancti*, XI-XV.

[7] Око ових речи су се водиле велике полемике. Многи православни аутори су се трудили да нагласак ставе на Кипријанове речи да Христос "*свим Апостолима даје исту власт*", док су римокатолици наглашавали да је "*одредио својом влашћу да извор тог јединства буде у једноме*". Уколико се сетимо Кипријанових речи из Ер. LXVI, VIII, 3: "*Scire debes episcopum in ecclesia esse et ecclesiam in episcopo et si qui cum episcopo non sit in ecclesia non esse*" (Треба казати да је епископ у Цркви и Црква у епископу, и да онај ко није са епископом није у Цркви), можемо приметити један литургијски а не јуридикчки контекст исказа о примату (*primatus*) римске Цркве. Не би требало негирати

постојање првог и потребу за постојањем првог у Цркви. Сама структура евхаристије указује на то да је Један Први, јер је Један Христос чија је он икона. Тако и у ширем смислу, у односу међу помесним Црквама не треба негирати потребу и постојање Првог. Међутим, тај Први, за разлику од схватања римокатолика, није независан од остатка Цркве и не сачињава сам по себи пуноћу Цркве већ у заједници са осталима. Зато Кипријан мало касније каже да је "*Епископство једно, појединац у њему има део јер има све*". Овде је важно напоменути да код Кипријана није постојала свест о католичности Цркве у смислу њене распрострањености по свету, што је карактеристика каснијег римокатолског мишљења. Кипријан под изразом "*catholicae ecclesiae*" подразумева помесну Цркву у Кархидону, чије јединство се он стара да сачува својим делом (Уп. Ј. Зизијулас, *Једнство Цркве у Светој Евхаристији и у Епископу у прва три века*, Нови Сад 1997, стр. 148. Посебно видети литературу коју наводи у напмени 100). Такође се у Ер. LXIX, када каже да "*Nec ignoramus unum Sanctum Spiritum, unum episcopum in catholica esse debere*", појам "*catholica*" не може схватити у смислу *васељенски* јер би се добио немогућ смисао да у васељени постоји само један епископ (Уп. Ј. Зизијулас, *нав. дело*, стр. 149).

[8] Треба запазити ово важно повезивање Тријадологије са еклисиологијом. Начин живота Цркве је начин Божанског постојања.

[9] Кипријан има јаку свест о Тајни Крштења, као Тајни уласка у Цркву. Зато је за њега незамисливо признање крштења оних који су ван Цркве. Видети о овоме чланак о. Георгија Флоровског, *О границама Цркве*.

[10] Овако стоји код Св. Кипријана и у Вулгати.

[11] Мисли се на оне који су се приликом гоњења одрекли Христа.

[12] Исповедницима су називани они који су претрпели страдање за Христа али су преживели страдање. Због свог исповедништва били су веома цењени у цркви, али су неки од њих себи давали за право да чине ствари о којима може одлучивати само предстојатељ евхаристиског сабрања- епископ.

[13] Превод усклађен према еп. Атанасије (Јефтић), *Псалтир*, 2000, стр. 46.

